

**Секція 3:
ПРОТИДІЯ ГЕНОЦИДУ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ,
ЩО ВЧИНЯЄТЬСЯ РОСІЙСЬКОЮ ФЕДЕРАЦІЄЮ**

Горобець Наталія Олександрівна,
*кандидат юридичних наук, доцент,
професор кафедри юридичних дисциплін,
Сумська філія Харківського національного університету внутрішніх справ,
ORCID ID: 0000-0002-2731-9682*

ПРАВО НА БЕЗПЕКУ

Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю (ч. 1 ст. 3 Конституції України). Кожна фізична особа має право на безпеку. Найбільш актуалізованим це право стає під час війни. Проте проблема безпеки людини є актуальною завжди і всюди. Міжнародні акти (Загальній декларації прав людини 1948 р., Міжнародному пакті про громадянські й політичні права 1966 р., Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання 1984 р. тощо) містять положення, що передбачають її безпеку.

У доповіді про розвиток людського потенціалу, що була представлена Програмою розвитку ООН у 1994 р уперше безпека людини розглядалася як окрема концепція. У ній її представили як «свободу від страху і свободу від потреби». До головних компонентів було віднесено: універсальність, орієнтованість на інтереси людей, взаємозалежність та раннє запобігання. Ключовими компонентами безпеки стали: економічний, продовольчий, медико-санітарний, екологічний, особистий, суспільний і політичний (п. 14) [3, с. 6].

Повага до кожного як до особистості має стати нормою повсякденного життя в Україні, а людина повинна бути єдиною абсолютною цінністю, відносно якої визначаються всі інші цінності. [1, с.14]. Право на безпеку можна віднести до природного права, яке належить людині в силу її існування.

Сутність безпеки полягає в забезпеченні відчуття захищеності і відсутності загроз для людини, довкілля, ресурсів, інформації тощо. Це поняття важливе в усіх сферах життєдіяльності. Розуміння його може змінюватися від особистого рівня до національного та глобального. Право на безпеку можна розглядати як конституційне та особисте немайнове право. Право на безпечне для життя і здоров'я довкілля (права на сприятливе довкілля, на використання чистого повітря, питної

води, на належні умови життя, відпочинку тощо) має нагальне значення для кожної людини в нашій країні під час війни. Закріплення даного права у Цивільному кодексі є важливою складовою права на безпеку. Можливість відшкодування шкоди, завданої життю та здоров'ю фізичної особи внаслідок порушення права на безпечне довкілля вважають основоположною засадою, принципом, який не має реального механізму реалізації [2].

Закріплена Конституцією України і забезпечена державою можливість суб'єкта проживати в середовищі, яке не спричиняє шкоду здоров'ю, користуватися для задоволення своїх життєво необхідних потреб безпечними природними благами, вимагати від держави, а також інших фізичних і юридичних осіб виконання екологічної безпеки, а у випадках їх порушення звертатися за захистом порушеного права до компетентних органів [1]. Ознака «безпечність» вказує на ту граничну межу, за якою наступають негативні наслідки. Тобто, «безпечність» – це правова межа здійснення суб'єктивного права на безпечне.

Безпека - це поняття, яке має різні аспекти і може визначатися по-різному в залежності від контексту. Під безпекою розуміють певний факт; як щось цінне й досягне, що створюється людьми; як певна цінна властивість; характеристика предмета; як благо [4, с.1]. Безпека завжди пов'язана із збереженням, захистом та забезпеченням стабільності і благополуччя людей.

Забезпечення безпеки, як однієї із центральних функцій держави, сучасний світ не гомогенний, існування безлічі демократичних та авторитарних практик створює варіативність і в розумінні безпеки, і у формуванні системи її забезпечення.

Право на безпеку є одним з конститутивних прав поряд з правом на життя. Його реалізація багато в чому залежить від державних гарантій безпеки, яка має всебічну охорону положення про яку закріплено у різних галузях права. Повномасштабне вторгнення росії показало, що безпека як головна цінність повинна мати її гарантії реалізації як право людини та особисте немайнове право.

Список використаних джерел

1. Кузнєцова Н.С. Громадянське суспільство та особисті немайнові права. *Право України*. 2015. №4. С. 9-17.

2. Орловська Я. Б. Місце і роль права фізичної особи на безпечне для життя і здоров'я довкілля у загальній системі особистих немайнових прав. URL: <https://lj.oa.edu.ua/articles/2019/n2/19oybonp.pdf>.

3. Резолюція Генеральної Асамблеї ООН «Наступна діяльність згідно з пунктом 143 Підсумкового документа Всесвітнього саміту 2005 року, присвяченого безпеці людини» A/RES/66/290 URL: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N11/476/24/PDF/N1147624.pdf?OpenElement>.

4. Тихий В. П. Безпека людини: поняття, правове забезпечення, значення, види. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2016. № 2. С. 31-46. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vapny_2016_2_5.